DOMSTOLENS DOM
30. april 1996 *

I sag C-214/94,

angående en anmodning, som Bundesarbeitsgericht (Forbundsrepublikken Tyskland) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Ingrid Boukhalfa

mod

Forbundsrepublikken Tyskland,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 48, stk. 2, og af artikel 7, stk. 1 og 4, i Rådets forordning (EØF) nr. 1612/68 af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet (EFT 1968 II, s. 467),

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene C.N. Kakouris (refererende dommer), J.-P. Puissochet og G. Hirsch samt dommerne G.F. Mancini, F.A. Schockweiler, J.C. Moitinho de Almeida, J.L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm og L. Sevón,

* Processprog: tysk.

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Ingrid Boukhalfa ved advokat Wilfried Mosebach, Kassel

— Forbundsrepublikken Tyskland ved advokat Axel Groeger, Köln

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Christopher Docksey, Kommissionens Juridiske Tjeneste, og Horstpeter Kreppel, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 19. september 1995 er afgivet mundtlige indlæg af Forbundsrepublikken Tyskland og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 14. november 1995,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 23. juni 1994, indgået til Domstolen den 25. juli 1994, har Bundesarbeitsgericht i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 48, stk. 2,

og af artikel 7, stk. 1 og 4, i Rådets forordning (EØF) nr. 1612/68 af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet (EFT 1968 II, s. 467, herefter »forordning nr. 1612/68«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag mellem Ingrid Boukhalfa og Forbundsrepublikken Tyskland.

3 I Gesetz über den Auswärtigen Dienst (den tyske lov om udenrigstjenesten, BGBl. I, s. 1842, herefter »GAD«) reguleres bl.a. retsstillingen for personalet på repræsentationerne i udlandet. Dette personale består af medarbejdere, der er udsendt af ministeriet, og af ikke-udsendte medarbejdere (lokalt ansatte). For de sidstnævntes vedkommende sondres der mellem lokalt ansatte, der er tyske statsborgere, og lokalt ansatte af anden nationalitet.

4 I henhold til GAD's § 32 beror retsstillingen for lokalt ansatte, der er tyske statsborgere, på de tyske kollektive overenskomster og på andre bestemmelser i tysk ret. Deres arbejdsvilkår er navnlig fastlagt i den tyske kollektive overenskomst af 28. september 1973.

5 Arbejdsvilkårene for lokalt ansatte, som ikke er af tysk nationalitet, fastlægges i henhold til GAD's § 33 efter værtslandets lovgivning og under hensyntagen til skik og brug på stedet. Ifølge samme bestemmelse skal disse ansatte sikres passende sociale vilkår under hensyn til den lokale situation.

6 Ingrid Boukhalfa er belgisk statsborger. Hun har fra den 1. april 1982 været beskæftiget som lokalt ansat på paskontoret på den tyske ambassade i Algier. Beskæftigelsesaftalen blev indgået i Algier. Forud herfor var Boukhalfa allerede

bosiddende i Algeriet, hvor hun ligeledes har sin faste bopæl. I henhold til GAD's § 33 er aftalen undergivet algerisk ret.

7 I skrivelse af 19. november 1991 anmodede Ingrid Boukhalfa om at blive behandlet på lige fod med lokalt ansatte af tysk nationalitet, der er undergivet GAD's § 32. Forbundsrepublikken Tyskland afviste dette krav.

8 Hun anlagde derefter sag ved Arbeitsgericht Bonn under påberåbelse af traktatens artikel 48, stk. 2, og artikel 7, stk. 1 og 4, i forordning nr. 1612/68, der begge indeholder forbud mod enhver forskelsbehandling på grundlag af nationalitet mellem arbejdstagere, der er statsborgere i medlemsstaterne.

9 Forbundsrepublikken Tyskland har gjort gældende, at fællesskabsretten ikke finder anvendelse i denne sag, fordi dens anvendelsesområde i henhold til EF-traktatens artikel 227 er begrænset til områder, der hører under Den Europæiske Unions medlemsstater, og Ingrid Boukhalfa ikke befinder sig i samme situation som en statsborger i en medlemsstat, der er beskæftiget i en anden medlemsstat, da hun altid har været beskæftiget i et tredjeland.

10 Arbeitsgericht gav sagsøgeren medhold. Efter anke til Landesarbeitsgericht Köln blev Arbeitsgericht's dom ophævet.

11 Under revisionsankesagen har Bundesarbeitsgericht forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal EF-traktatens artikel 48, stk. 2, og artikel 7, stk. 1 og 4, i forordning nr. 1612/68 fortolkes således, at forskelsbehandling på grundlag af nationalitet er forbudt for så vidt angår arbejdsvilkår i et tilfælde, hvor en belgisk statsborger, som har fast bopæl i Algeriet, og som er beskæftiget som assistent på den tyske ambassades paskontor i Algier, har indgået beskæftigelsesaftalen i Algier og til stadighed opfylder aftalen dér?«

12 Med spørgsmålet ønsker den nationale ret oplyst, om forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet i traktatens artikel 48, stk. 2, og i artikel 7, stk. 1 og 4, i forordning nr. 1612/68 finder anvendelse på en statsborger i en medlemsstat, som har fast bopæl i et tredjeland, som er beskæftiget af en anden medlemsstat på dennes ambassade i det pågældende tredjeland, og hvis beskæftigelsesaftale er blevet indgået på stedet og til stadighed opfyldes dér.

13 Det bemærkes, at ikke alene traktatens artikel 48, men også forordninger, som retsakter, der udstedes af Fællesskabets institutioner med hjemmel i traktaten, principielt har samme geografiske anvendelsesområde som traktaten selv (dom af 16.2.1978, sag 61/77, Kommissionen mod Irland, Sml. s. 417, præmis 46).

14 Traktatens anvendelsesområde er fastlagt i dens artikel 227. Denne bestemmelse udelukker imidlertid ikke, at Fællesskabets retsregler kan have virkning uden for Fællesskabets område.

15 Fællesskabsrettens bestemmelser kan således efter Domstolens praksis finde anvendelse på erhvervsmæssig beskæftigelse, der udøves uden for Fællesskabets område, når arbejdsforholdet bevarer en tilstrækkelig snæver tilknytning til Fællesskabets område (jf. bl.a. dom af 12.7.1984, sag 237/83, Prodest, Sml. s. 3153, præmis 6, af 27.9.1989, sag 9/88, Lopes da Veiga, Sml. s. 2989, præmis 15, og af 29.6.1994, sag C-60/93, Aldewereld, Sml. I, s. 2991, præmis 14). Dette princip bør opfattes således, at det ligeledes omfatter tilfælde, hvor arbejdsforholdet har en tilstrækkelig tilknytning til en medlemsstats ret og dermed til de relevante retsregler i fællesskabsretten.

16 I den foreliggende sag fremgår det af sagens akter, at sagsøgeren i hovedsagen i flere henseender er undergivet tysk lovgivning. For det første er hendes beskæftigelsesaftale blevet indgået i overensstemmelse med lovgivningen i den medlemsstat, der beskæftiger hende, og det er alene i kraft af denne lovgivning, at det er bestemt, at hendes arbejdsvilkår afgøres efter algerisk ret. For det andet indeholder aftalen en klausul, hvorefter retterne i Bonn og senere i Berlin er værneting for enhver tvist mellem parterne vedrørende aftalen. For det tredje er sagsøgeren for så vidt angår pensionsforsikring tilsluttet den tyske stats sociale sikringsordning, og hun er indkomstskattepligtig til samme stat, selv om det kun er i begrænset omfang.

17 Det bemærkes, at i tilfælde som det foreliggende finder fællesskabsretten og dermed det forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, der fremgår af de nævnte fællesskabsretlige bestemmelser, anvendelse på alle de aspekter af arbejdsforholdet, som reguleres af en medlemsstats lovgivning.

18 Den tyske regering har imidlertid gjort gældende, at Ingrid Boukhalfa's arbejdsvilkår er reguleret af algerisk lovgivning, og at de nævnte fællesskabsbestemmelser vedrørende forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet derfor ikke finder anvendelse.

19 Hertil bemærkes, således som det allerede er anført i præmis 16, at algerisk ret alene er bestemmende for Ingrid Boukhalfa's arbejdsvilkår, for så vidt som dette er bestemt i GAD's § 33, og at det netop er denne bestemmelses forenelighed med fællesskabsretten, der er anfægtet under hovedsagen.

20 Den tyske regering har ligeledes gjort gældende, at sagsøgeren endog før indgåelsen af aftalen ikke var bosiddende i en af medlemsstaterne, men i Algeriet. Den nationale ret har i øvrigt anført, at beskæftigelsesaftalen er indgået i Algeriet og til stadighed opfyldes på stedet.

21 Disse omstændigheder kan imidlertid ikke drage de tilknytningsmomenter til fællesskabsretten, der er anført ovenfor, i tvivl.

22 Herefter må det forelagte spørgsmål besvares med, at forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet i traktatens artikel 48, stk. 2, og i artikel 7, stk. 1 og 4, i forordning nr. 1612/68 finder anvendelse på en statsborger i en medlemsstat, som har fast bopæl i et tredjeland, som er beskæftiget af en anden medlemsstat på dennes ambassade i det pågældende tredjeland, og hvis beskæftigelsesaftale er blevet indgået på stedet og til stadighed opfyldes dér, for så vidt angår alle de aspekter af beskæftigelsesforholdet, der reguleres af lovgivningen i den medlemsstat, der er arbejdsgiveren.

Sagens omkostninger

23 De udgifter, der er afholdt af den tyske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der

verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Bundesarbeitsgericht ved kendelse af 23. juni 1994, for ret:

Forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet i EF-traktatens artikel 48, stk. 2, og i artikel 7, stk. 1 og 4, i Rådets forordning (EØF) nr. 1612/68 af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet finder anvendelse på en statsborger i en medlemsstat, som har fast bopæl i et tredjeland, som er beskæftiget af en anden medlemsstat på dennes ambassade i det pågældende tredjeland, og hvis beskæftigelsesaftale er blevet indgået på stedet og til stadighed opfyldes dér, for så vidt angår alle de aspekter af beskæftigelsesforholdet, der reguleres af lovgivningen i den medlemsstat, der er arbejdsgiveren.

Rodríguez Iglesias Kakouris Puissochet Hirsch Mancini

Schockweiler Moitinho de Almeida Murray Jann

Ragnemalm Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. april 1996.

R. Grass — G.C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær — Præsident